

Ἡ ἔκδοση αὐτὴ δείχνει παραστατικά, μέσω τοῦ «Ὁρφέως», τὸ διαχρονικὸ κλέος τῶν Σερρῶν, τῆς πόλης μέ τὴν ἔνδοξη ἱστορία καὶ τὴ μεγάλη οἰκονομικὴ εὐμάρεια, πού συνετέλεσε στὴν ἀνάπτυξη τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν.

Στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ὁμίλου, ἰδιαίτερα δέ στὸν πρόεδρό του καὶ δημιουργό τοῦ λευκώματος Γιώργο Καφταντζή, δικαίως ὀφείλονται θερμὰ συγχαρητήρια.

ΓΕΩΡΓ. Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΗΣ δ. Φ.

Βασίλης Γ. Τζανακάρης, Εἰκονογραφημένη ἱστορία τῶν Σερρῶν. Ἐκδοση περιοδικοῦ «Γιατί». Τόμ. Α', Σέρρας 1991, σχ. 4ο, σελ. 448.

Τὰ Σέρρας ἀξιώθηκαν νά ἔχουν τέκνα πνευματικά, πού φιλόστοργα ἔστρεψαν τὸ ἔνδιαφέρον τους στὴ συγγραφή τῆς ἱστορίας τῆς ἀκριτικῆς πόλης, μέ τὸ ἔνδοξο ἔθνικὸ καὶ πολιτιστικὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκονομικὴ εὐμάρεια, πού εἶχε ὡς κέντρο εἰσαγωγικοῦ καὶ διακομιστικοῦ ἐμπορίου.

Ἄς θυμηθοῦμε τίς ἐργασίες τοῦ Π. Θ. Πέννα καὶ τοῦ Γ. Καφταντζή, μέ τίς ὁποῖες φωτίστηκε τὸ παρελθόν καὶ καταδείχθηκε ἡ σημασία τῶν Σερρῶν γιὰ τὰ ἱστορικὰ πεπρωμένα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἄξιοι βέβαια πάντοτε σεβασμοῦ οἱ παλαιότεροι ἱστοριοδίφες καὶ ἱστορικοί, ἰδιαίτερα ὁ Π. Παπαγεωργίου (ὁ ὁποῖος ἂν καὶ μὴ Σερραῖος στὴν καταγωγή πρόσφερε μέγιστα) καὶ ὁ Εὐάγγ. Στράτης, πού ἔθεσαν στερεές βάσεις γιὰ τίς μετέπειτα ἔρευνες.

Στά περὶ Σερρῶν ἔργα προστίθεται τώρα ἡ ἔκδοση τοῦ Β. Τζανακάρη, ἡ ὁποία κυρίως ἐπενδύει εἰκαστικὰ γνωστὴ ἱστορικὴ ὕλη, φωτίζοντας εὐκρινότερα γεγονότα καὶ πρόσωπα.

Πλοῦτος εἰκονογραφικοῦ ὕλικου, ἔγχρωμου καὶ ἀσπρόμαυρου (φωτογραφίες, παλαιὰ ἐπιστολικά δελτάρια, λαϊκὲς λιθογραφίες, φωτοτυπίες ἐγγράφων καὶ ἐφημερίδων), λιτὰ καὶ κάποτε λυρικά κείμενα, διχρωμία σελίδων, ἀρίστη ποιότητα χαρτιοῦ, προσεκτικὴ διόρθωση δοκιμίων καὶ ἐπιμελημένη τυπογραφικὴ ἐργασία δημιουργοῦν ἔργο ἰδιαίτερης αἰσθητικῆς ἀξίας, ἓνα θαυμάσιο λεύκωμα — πανόραμα γεγονότων, πραγμάτων καὶ προσώπων. Ἄλλωστε ὁ συγγραφεὺς καὶ ἐκδότης ἔχει δώσει καὶ ἄλλα πολλὰ δείγματα τῆς καλαισθησίας καὶ εὐαισθησίας του, ἰδιαίτερα μέ τὸ περιοδικὸ «Γιατί», εὐρύτερα γνωστὸ στὸν πνευματικὸ κόσμον καὶ πέραν τῶν συνόρων τοῦ νομοῦ Σερρῶν.

Στὸ ἔργο (γραμμένο μονοτονικά, μέ «νησίδες» πολυτονικοῦ στά παραθέματα) προτάσσεται χαιρετισμὸς τοῦ Π.Θ. Πέννα, ἀκολουθεῖ «Περὶ ληπτικὴ ἱστορία τῆς πόλης τῶν Σερρῶν» ἀπὸ τὸν Γ. Καφταντζή καὶ στὴ συνέχεια δημοσιεύεται «Εἰσαγωγικὸ σημείωμα» τοῦ Ἄπ. Δούρβαρη.

Ἡ κυρίως ὕλη τοῦ τόμου ἀρχίζει μέ «Χρονολόγιον» (514 π.Χ. — 1980). Ἔπονται τά ἐπί μέρους κεφάλαια, ἀπό τά ὅποια ἀναφέρομε: «Ἀμφίπολις, ἡ Μακεδόνων Πρώτη» (σελ. 36-39). — «Τά πρόσωπα μέσα στό χρόνο» (σ. 47-60), μιά πραγματική πινακοθήκη ἀπό διαπρεπεῖς Σερραίου (ἀγωνιστές, πνευματικές φυσιογνωμίες, πολιτικά πρόσωπα κλπ.). — «Ἡ Παιδεία στά Σέρρας τῆς τουρκοκρατίας, 1600 - 1913» (σ. 61-78). — «Ἡ καθημερινή ζωὴ τῶν ἀνθρώπων» (σ. 85-114), κεφάλαιο ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον ἀπό λαογραφικῆς πλευρᾶς. — «1904-1908: Μακεδονικός Ἀγώνας» (σ. 121-144). — «Οἱ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς γράφουν» (σ. 145-242), μέ πληθώρα φωτοτυπημένων σελίδων ἀπό ἐφημερίδες τῶν Σερρῶν, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τῶν Ἀθηνῶν. — «Βαλκανικοί πόλεμοι» (σ. 243-316). — «Ἐκεῖνο τό καλοκαίρι τοῦ 1921» (σ. 317-336· ἡ προέλαση καί πορεία τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ πρὸς τὴν Ἄγκυρα, ἀποτυπωμένη ἀπὸ τό φακό τοῦ Σερραίου φωτογράφου καί ζωγράφου Σεραφεῖμ Β. Σεραφεῖμ). — «Τό θρυλικό "Σχέδιο πόλεως Σερρῶν" καί οἱ διὰ μέσου τῶν χρόνων "περιπέτειές του» (σ. 337-356). — «Ἀναζητώντας τὴ φυσιογνωμία τῆς πόλης μέσα στό χρόνο καί τό χῶρο» (σ. 357-374). — «Ναοὶ στό σχῆμα τ' Οὐρανοῦ» (Ἐκκλησίες καί Μοναστήρια, σ. 375-406). Ὁ τόμος κλείνει μέ «Βιβλιογραφία» καί «Εὑρετήριο κυρίων ὀνομάτων καί τοπωνυμίων».

Ἡ ἰδιαιτερότητα τοῦ ἔργου τονίζεται στό εἰσαγωγικό σημείωμα τοῦ Ἄπ. Δούρβαρη, ὁ ὅποιος ἀναφέρεται σέ μιά ἀλήθεια μέ καθολικότερη, πέραν τῆς συγκεκριμένης ἐκδοσης, ἐφαρμογή. Γράφει χαρακτηριστικά (σ. 23):

«Πέρα ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἱστορία μέ τά ξερά στρατιωτικά ἀνακοινωθέντα καί τὴν κριτικὴ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, μέ τίς πολιτικές ἀλλαγές, μέ τίς κοινωνικές ἐξελίξεις, τίς διπλωματικές ὑποθέσεις, τίς οἰκουμενικές καί ἐμπορικές συναλλαγές, τὴν πρόοδο στίς τέχνες καί τά γράμματα, πέρα ἀπὸ τὴν ἱστορία τῶν χρονολογιῶν, ὑπάρχει καί ἡ ἀνεπίσημη ἱστορία. Ἡ ζωντανή ἱστορία, πού γράφεται ὅπως τά δημοτικά μας τραγούδια ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο, χωρὶς βαθυστόχαστες ἀναλύσεις καί ἐκτιμήσεις τοῦ ἑνός ἢ τοῦ ἄλλου εἰδήμονες, ἀλλὰ πού ἐμπεριέχει ὅλη τὴν οὐσία, τὴ φιλοσοφία καί τὴν ἠθικὴ τοῦ λαοῦ, πού ἐκφράζει ἀπλά ἀλλὰ ὄχι ἀπλοϊκά, φτωχὰ ἀλλὰ ὄχι μίξερα, λιτά, ἀλλὰ ποιητικά καί μέ τίς μύριες εὐαισθησίες τῆς ἀδολῆς λαϊκῆς μούσας... Αὐτὴ ἡ ἀνεπίσημη, αὐτὴ ἡ ζωντανή ἱστορία προβάλλει ἀνάγλυφη μέσα ἀπὸ τίς σελίδες τῆς "Εἰκονογραφημένης Ἱστορίας τῶν Σερρῶν..."».

Ὁ Β. Τζανακάρης δικαιούται ἐπαίνου γιὰ τὴν «Ἱστορία» του, πού ἔρχεται ὡς συνέχεια στὴν ἄλλη πνευματικὴ προσφορά του πρὸς τὴ Γενέτειρα Γῆ, προσφορά γιὰ τὴν ὅποια ἐπάξια τιμήθηκε ἀπὸ τὴν Πολιτεία.

Ἐλπίζομε ὅτι συντόμως θά κυκλοφορήσει καί ὁ β' τόμος, ὥστε νά ὀλοκληρωθεῖ τό ἔργο αὐτό γιά τά Σέρρας, ὅπου καί τά ἐρείπια ἀκόμη ἀποτελοῦν «βαθμίδες τῆς χρυσῆς ἐκείνης κλίμακος, δι' ἧς ἡ μεγαλομάρτυς αὕτη πόλις ἀνέβη εἰς τόν οὐρανόν τῆς Ἑλληνικῆς δόξης καί ἀθανασίας», κατά τήν ἐπιγραμματική ρήση τοῦ Εὐαγγέλου Στράτη.

Πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι γιά τήν ἔκδοση τοῦ τόμου συνέβαλαν οἰκονομικά εἴκοσι τέσσερις φορεῖς (Τράπεζες, Ἐταιρεῖες, Ἰδιῶτες). Εἶναι ἀξιοί συγχαρητηρίων, διότι μέ τήν προσφορά τους ἀναβιώνουν γιά πολιτιστικούς σκοποῦς ἕναν ἀρχαῖο κοινωνικό θεσμό, τό θεσμό τῆς χορηγίας. Ἄς εὐχηθούμε συνέχιση τῆς προσφορᾶς τους, τό παράδειγμά τους δέ νά εὐρει καί ἄλλους εὐγενεῖς μιμητές.

ΓΕΩΡΓ. Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΗΣ δ. Φ.

Λαογραφικό καί Ἐθνολογικό Μουσεῖο Μακεδονίας. Μακεδονία - Θράκη. Ὁ παραδοσιακός πολιτισμός μέσα ἀπό τίς συλλογές τοῦ Λ.Ε.Μ.Μ. - Traditional culture presented through the Collections of the F.E.M.M. - Θεσσαλονίκη 1992, σχ. 28, 5 × 92, 5 ἐκ., σελ. 144.

Ἀπό τά σημαντικότερα Μουσεία τῆς χώρας μας, τόσο γιά τό ἐξειδικευμένο περιεχόμενο ὅσο καί τήν εὐρύτερη πολιτιστική σημασία καί προσφορά του, εἶναι τό Λαογραφικό καί Ἐθνολογικό Μουσεῖο Μακεδονίας (Λ.Ε.Μ.Μ.) στή Θεσσαλονίκη, τό μόνό κρατικό Λαογραφικό Μουσεῖο στή Βόρειο Ἑλλάδα.

Πρώτιστο ἔργο του ἔχει τή συλλογή ἀντικειμένων - ὑλικῶν τεκμηρίων τοῦ ἀμέσου παρελθόντος (19ου αἰώνα καί μισό 20οῦ), κυρίως ἀπό τόν Βορειοελλαδικό χώρο τῆς Μακεδονίας καί τῆς Θράκης, γιά διαφύλαξη, συντήρηση, μελέτη καί παρουσίασή τους μέσα ἀπό ἐκθέσεις καί ἐκδόσεις.

Τόν κύριο ὄγκο τῶν συλλογῶν τοῦ Μουσείου ἀποτελοῦν ἀντικείμενα τοῦ παραδοσιακοῦ - προβιομηχανικοῦ πολιτισμοῦ, τά ὅποια προέρχονται κυρίως ἀπό τήν ὕπαιθρο. Συγκεντρώνονται ὅμως καί ἀντικείμενα τοῦ ἀστικοῦ πολιτισμοῦ, τά ὅποια προέρχονται ἀπό διάφορες εὐρωπαϊκές χώρες ἢ κατασκευάσθησαν στήν Ἑλλάδα μέ εὐρωπαϊκά πρότυπα.

Σύμφωνα μέ τόν οἰκείο ἰδρυτικό νόμο (Ν.Δ. 406/1970), ὡς σκοπός τοῦ Μουσείου τίθεται ἡ διατήρηση τῆς μνήμης τῶν προγόνων καί ἡ ἐθνική διαπαιδαγώγηση τῶν πολιτῶν, εἰδικότερα τῆς νέας γενιᾶς, μέσα ἀπό τή μελέτη τῶν ἀντικειμένων καί τή δημοσίευση μελετῶν ἐθνολογικοῦ περιεχομένου.

Πυρήνα τῶν συλλογῶν καί ἀφετηρία τῆς ἰδρύσεώς του, ἀρχικά ὡς Λαογραφικοῦ Μουσείου Βορείου Ἑλλάδος (1957) καί κατόπιν ὡς Λαογραφικοῦ καί Ἐθνολογικοῦ Μουσείου Μακεδονίας (1970 κέξ.), ἀπετέ-